

Laura Hirvonen

KATSAUS HYVINVOINTIVALTION TULONJAON TRENDIIN

Puoluekannatuksen yhteys suomalaisten tuloeroasenteisiin

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Laura Hirvonen: ”Hyvinvointivaltion tulonjaon trendeistä – puoluekannatuksen yhteys suomalaisten tuloeroasenteisiin”

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Toukokuu 2023

Tutkielman aiheena on puoluekannatuksen yhteys suomalaisten tuloeroasenteisiin hyvinvointivaltion tulonjaon trendien näkökulmasta katsoen. Kandidaatin tutkielmassa selvitetään kvantitatiivisin menetelmin puoluekannatuksen yhteyttä suomalaisten tuloeroasenteisiin. Puoluekannatusta tarkastellaan vuoden 2019 International Social Survey Programme (ISSP) -tutkimuksen Suomen aineiston avulla, jonka pääteemana on taloudellinen eriarvoisuus. Aineistossa vastaajilta kysytään, mitä puoluetta he ovat äänestäneet vuoden 2019 eduskuntavaaleissa. Tutkielman aihetta käsitellään tarkastelemalla vuoden 2019 viittä suurinta eduskunta-puoluetta, joita ovat Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue, Perussuomalaiset, Kansallinen Kokoomus, Suomen Keskusta ja Vihreä liitto.

Eriarvoisuuden vähentäminen on hallituksen toimesta nimetty hyvinvointivaltion erääksi tärkeimmäksi tehtäväksi. Taloudellisella eriarvoisuudella viitataan tulonjaon epätasaiseen jakautumiseen, jota voidaan kuvata tarkemmin käsitteellä tuloero. Tulo- ja varallisuuserojen tiedetään lisäävän eriarvoisuutta ja heikentävän hyvinvointia niin yksilön kuin yhteiskunnankin näkökulmasta katsottuna. Suomessa tulo- ja varallisuuserot olivat pitkään kansainvälisesti vertaillen matalalla tasolla, mutta lähtivät nousukiitoon markkinoiden ja pääoman sääntelyn vapautusten ja finanssipoliittisten muutosten myötä 1990-luvulla.

Yhteiskuntaluokan merkityksen muuttuminen, muuttunut luokkatietoisuus, suomalaisten keskiluokkaistuminen ja äänestyspäätöksen henkilöityminen ovat tekijöitä, jotka ovat lisänneet äänestyskäyttäytymisen ennakkoimattomuutta. Puoluekannatuksen yhteyttä tuloeroasenteisiin tutkimalla saadaan tärkeää tietoa siitä, millaisia asenteita ihmisillä on eriarvoisuudesta ja sen oikeuttamisesta yhteiskunnassa. Lisäksi tämä auttaa ymmärtämään sitä, millaista hyvinvointivaltiota ja yhteiskuntaa suomalaiset toivovat tulevaisuudessa rakennettavan.

Tutkielman tulosten perusteella puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden välillä on selvä riippuvuus. Kaikkein kielteisemmin tuloeroihin suhtautuvat Suomen Sosiaalidemokraattisen Puolueen äänestäjät ja myönteisimmin suuriin tuloeroihin suhtautuvat Kansallisen Kokoomuksen äänestäjät. Tulosten perusteella myös sukupuolten välillä on eroa tuloeroasenteiden ja puoluekannatuksen riippuvuutta tarkasteltaessa. Naiset suhtautuvat tuloeroihin miehiä kielteisemmin. Enemmistö suomalaisista suhtautuu suuriin tuloeroihin kuitenkin kielteisesti. Tutkielman tuloksia voidaan hyödyntää poliittisessa päätöksenteossa liittyen taloudellisen eriarvoisuuden ja tuloerojen kasvun ehkäisyyn esimerkiksi sosiaaliturva- ja verotusjärjestelmän uudistuksissa.

Avainsanat: hyvinvointivaltio, eriarvoisuus, tulonjako, tuloerot, poliittiset puolueet, äänestyskäyttäytyminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Eriarvoisuudesta suomalaisessa hyvinvointivaltiossa	3
2.1	Taloudellinen eriarvoisuus ja tuloerot hyvinvointivaltiossa	3
2.2	Puolueet, poliittiset ideologiat ja tulonjako	4
2.3	Äänestyskäyttäytymisen muutokset	7
2.4	Puoluekannatuksen yhteys tulonjakoasenteisiin	10
3	Tutkimusasetelma	12
3.1	Tutkimusaineisto	12
3.2	Tutkimuskysymys	12
3.3	Tutkimusmenetelmä	13
3.4	Tutkimuseettiset kysymykset	13
4	Tuloeroasenteet hyvinvointivaltiossa	15
4.1	Käytettyjen muuttujien kuvailu	15
4.2	Suomalaisten äänestyskäyttäytymisestä	17
4.3	Suomalaisten tuloeroasenteista	18
4.4	Puoluekannatuksen yhteys tuloeroasenteisiin	20
4.5	Sukupuolen merkitys puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden yhteydessä	21
5	Johtopäätökset	25
	Lähteet	28

1 Johdanto

Suomalaisen hyvinvointivaltion tärkeimmäksi strategiseksi tehtäväksi valtion toimesta on nimetty eriarvoisuuden vähentäminen (Rajavuori 2022, 11: Valtioneuvosto 2019). Yhteiskunnallinen eriarvoisuus on laaja käsite, joka kattaa alleen monia osa-alueita - yhtenä niistä taloudellinen eriarvoisuus. Taloudellisella eriarvoisuudella viitataan tulonjaon epätasaiseen jakautumiseen, jota voidaan kuvata tarkemmin käsitteellä tuloero. Tulo- ja varallisuuserot lisäävät eriarvoisuutta ja heikentävät hyvinvointia niin yksilön kuin yhteiskunnankin näkökulmasta katsottuna (Therborn 2014; Wilkinson & Pickett 2011).

Suomessa tulo- ja varallisuuserot olivat pitkään kansainvälisesti vertaillen matalalla tasolla, mutta lähtivät nousukiitoon finanssipoliittisten muutosten myötä 1990-luvulta lähtien. Varsinkin varallisuuserojen suhteen suurituloisimpien ryhmä on täysin erkaantunut muista ryhmistä (Törmälehto 2018). 1990-luvulla hallitus muutti verotusjärjestelmää siten, että se suosi pääoman kerryttämistä. Esimerkkeinä edellä mainitusta muutoksesta mainittakoon osinkotulojen verotuksen keventäminen, yhtiöveron laskeminen ja varallisuusveron poistaminen. (Riihelä & Tuomola 2022, 19.)

Markkinoiden ja pääoman sääntelyn vapautukset 1980-luvulla ja finanssipoliittiset muutokset 1990-luvulla ovat vaikuttaneet tuloerojen kasvun lisäksi Suomen poliittiseen kenttään, ideologioihin ja kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen. Talouspolitiikkaa määrittäväksi tekijäksi otettiin Suomen kilpailukyvyyn edistäminen, jonka nimessä perusteltiin erityisesti oikeistopuolueiden toimesta tuloeroja kasvattavia toimia, kuten esimerkiksi verotusjärjestelmän muutokset. Suurimpien puolueiden talouspoliittiset linjaukset ovat lähentyneet toisiaan ja samankaltaistuneet. Lisäksi yhteiskuntaluokan merkitys on muuttunut, suomalaiset ovat keskiluokkaistuneet ja äänestyskäyttäytyminen on yksilöllistynyt, mikä lisää puoluekannatuksen ennakoimattomuutta. Tämän vuoksi on tärkeää tutkia puoluekannatusta ja sen vaikutuksia hyvinvointivaltiota koskeviin tuloeroasenteisiin.

Puoluekannatuksen yhteyttä tuloeroasenteisiin tutkimalla saadaan tärkeää tietoa siitä, millaisia asenteita ihmisillä on eriarvoisuudesta ja sen oikeuttamisesta yhteiskunnassa. Lisäksi tämä auttaa ymmärtämään sitä, millaista hyvinvointivaltiota ja yhteiskuntaa suomalaiset toi-

vovat tulevaisuudessa rakennettavan. Puoluekannatus ja hyvinvointivaltion toiminta perustuvat molemmat ideologioihin, joiden perustana toimivat ihmisten arvot ja asenteet. Kuten edellä mainittu eriarvoisuuden vähentäminen on yksi hyvinvointivaltion tärkeimpiä tehtäviä, joten tämän vuoksi on kiinnostavaa tietää, kuinka suomalaisten tuloeroasenteet suhteessa tähän hyvinvointivaltion tehtävään näyttäytyvät.

Kandidaatin tutkielmassa selvitetään määrällisin eli kvantitatiivisin menetelmin puoluekannatuksen yhteyttä suomalaisten tuloeroasenteisiin. Puoluekannatusta tarkastellaan vuoden 2019 International Social Survey Programme (ISSP) -tutkimuksen Suomen aineiston avulla, jonka pääteemana on taloudellinen eriarvoisuus. Aineistossa vastaajilta kysytään, mitä puoluetta he ovat äänestäneet vuoden 2019 eduskuntavaaleissa. Tutkielman aihetta käsitellään tarkastelemalla vuoden 2019 viittä suurinta eduskuntapuoluetta, joita olivat Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue, Perussuomalaiset, Kansallinen Kokoomus, Suomen Keskusta ja Vihreä liitto.

Ensimmäiseksi tutkielman luvussa kaksi tarkastellaan taloudellista eriarvoisuutta, tulonjakoa ja tuloeroja suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Lisäksi luvussa kuvataan äänestyskäyttäytymisen ja poliittisten puolueiden ja ideologioiden vaikutuksia tulonjakoon. Luvussa kolme kuvataan tutkimusasetelma, aineisto, tutkimuskysymykset, sekä tutkimusmenetelmä ja pohditaan eettisiä kysymyksiä. Tutkielman luvussa neljä tarkastellaan suomalaisten tuloeroasenteita, äänestyskäyttäytymistä sekä kuvataan puoluekannatuksen ja sukupuolen yhteyttä tuloeroasenteisiin. Lopuksi viidennessä luvussa esitellään tutkielman johtopäätökset, pohditaan löydöksiä ja esitetään jatkotutkimusaiheita.

2 Eriarvoisuudesta suomalaisessa hyvinvointivaltiossa

Tutkielmani linkittyy yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen - tarkemmin määriteltynä taloudelliseen eriarvoisuuteen ja siihen liittyvän tulonjaon epätasaiseen jakautumiseen kytkeytyviin tulo- ja varallisuuseroihin. Seuraavassa luvussa tarkastelen eriarvoisuutta ja erityisesti taloudellista eriarvoisuutta ja tuloeroja suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Käsittelen myös poliittisten puolueiden, ideologioiden ja puoluekannatuksen merkitystä tulonjaon ja tuloerojen kannalta tarkasteltuna.

2.1 Taloudellinen eriarvoisuus ja tuloerot hyvinvointivaltiossa

Eriarvoisuuden vähentäminen on hallituksen toimesta nimetty hyvinvointivaltion erääksi tärkeimmäksi tehtäväksi (Valtioneuvosto 2019). Marinin (2019) hallitusohjelmassa painotetaan pohjoismaisen hyvinvointimallin tärkeyttä, jonka arvoperusta rakentuu tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja suuren sosiaalisen liikkuvuuden varaan.

Suomalainen hyvinvointivaltio osana pohjoismaista hyvinvointimallia on ollut tunnettu tasaisesta tulonjaostaan ja pienistä tulo- ja varallisuuseroistaan kansalaisten keskuudessa. 1990-luvun poliittiset päätökset erityisesti pääoman verotusta koskien kuitenkin muuttivat tilannetta radikaalisti (Riihelä & Tuomola 2022, 19). Sekä tulo- että varallisuuserot kasvoivat Suomessa 90-luvulla ja tällöin tuloerojen kasvu oli OECD-maiden välisissä mittauksissa jyrkinä Suomessa (Törmälehto 2018). Erityisesti suurituloisten henkilöiden omistamien listaamattomien yhtiöiden rahoitusvarallisuus on kasvanut merkittävästi. Verotusjärjestelmämme muutoksien seurauksena verotusaste alenee suhteessa enemmän suurituloisimmilla, mikä on johtanut varallisuuden ja tulonjaon epätasa-arvoiseen jakautumiseen, ja tämä on palvellut erityisesti suurituloisia henkilöitä. (Riihelä & Tuomola 2022, 40.) Edellä mainittu johtuu siitä, että suurituloisilla pääomatulot korvaavat ansiotuloja ja tämä vähentää verotuksen progressiivista vaikutusta (Tuomala 2020, luku 3).

Vuonna 2021 Gini-kertoimella mitattuna suurituloisimman kymmenyksen tulotaso Suomessa oli yli kuusikertainen verrattuna pienituloisimpaan kymmenykseen (Tilastokeskus 2021). Gini-kerroin on tunnusluku, jonka avulla voidaan kuvata tuloeroja. Gini-kertoimen suurin arvo yksi tarkoittaa suuria tuloeroja ja pienin arvo nolla puolestaan sitä, että tulot jakautuvat täy-

dellisen tasaisesti kaikkien tulonsaajien kesken. Gini-kerrointa tulkitessa tulee muistaa, että se kertoo suhteellisista tuloeroista. (Tilastokeskus n.d.)

EVA:n vuonna 2021 toteuttaman arvo- ja asennetutkimuksen perusteella 57 % vastaajista on huolissaan epätasaisesta tulonjaosta ja tuloeroista Suomessa. Toisaalta tutkimuksen mukaan huoli tuloeroista on laskenut verrattuna huippuvuoteen 2016, jolloin 73 % mielestä tuloerot väestöryhmien välillä olivat kasvaneet liian suuriksi. (EVA 2021.) Muihin Pohjoismaihin verrattuna suomalaiset suhtautuvat tuloerojen kaventamiseen kaikista intohimoisimmin. Vuonna 2010 suomalaisista yli 70 % piti tuloerojen tasaamista tärkeänä asiana. Ruotsissa vastaava luku oli noin 60 %, Norjassa noin 50 % ja Tanskassa noin 40 %. (Kallio ym. 2013, 52.)

Tulo- ja varallisuuseroja ja niiden vaikutuksia yksilöiden ja yhteisöjen toimintaan on aiemmassa tutkimuksessa käsitelty laajasti (Therborn 2014; Wilkinson & Pickett 2011). Tutkimuksen perusteella on havaittu, että suuret tuloerot ovat haitaksi niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin (Therborn 2014; Wilkinson & Pickett 2011). Tuloerot kasvattavat terveyseroja, heikentävät sosiaalista luottamusta ja vähentävät sosiaalista liikkuvuutta (Wilkinson & Pickett 2011, 70–72, 98, 183).

2.2 Puolueet, poliittiset ideologiat ja tulonjako

Tässä luvussa keskityn käsittelemään vuoden 2019 eduskuntavaalien viittä suurinta puoluetta (SDP, Perussuomalaiset, Kokoomus, Keskusta ja Vihreät), sekä niiden ideologisia taustoja ja tulonjakoon liittyviä näkemyksiä.

Kansallisen Kokoomuksen eduskuntavaaliohjelmassa (2023) kerrotaan puolueen talouspoliittisista tavoitteista seuraavaa. Tavoitteena on tasapainottaa julkista taloutta ja vähentää valtion velkaantumista julkisia menoja leikkaamalla. Puolue haluaa keventää kaikkien tuloluokkien verotusta ja uudistaa sosiaaliturvaa siten, että se kannustaa työntekoon. Ohjelmassa kerrotaan myös, että tavoitteena on uudistaa työmarkkinoita lisäämällä paikallista sopimista työpaikoilla. Tavoitelistalta löytyvät myös osakesäästöileihin liittyvät muutokset ja osakesäästötili vastasyntyneille. (Kokoomus 2023.) Edellä mainittujen tavoitteiden voidaan sanoa mahdollistavan tulonjaon epätasaisista jakaantumisista yhteiskunnassa.

Suurituloisten verotuksen keventämisen tiedetään lisäävän tuloerojen mahdollista esiintyvyyttä yhteiskunnassa (Saez & Zucman 2019, 503–504). Lisätulot hyväosaisille mahdollistavat esimerkiksi sijoittamisen ja investoinnit ja täten tulojen kumuloitumista. Täten voidaan siis sanoa, että samansuuruiset verokevennykset kaikille tuloluokille voivat lisätä tuloerojen kasvua ja eriarvoisuutta yhteiskunnassa. Paikallinen sopiminen työsuhteiden palkkoja koskien mahdollistaa teoriassa sen, että samaa työtä tekevien työntekijöiden palkat voisivat erota toisistaan merkittävästi, mikä puolestaan mahdollistaisi tuloerojen kasvun yhteiskunnassa. Osakesäästötili vastasyntyneelle voisi johtaa siihen, että hyvätuloisilla olisi mahdollista sijoittaa osakesäästötilille pienempituloisia vanhempia enemmän, jolloin osakesäästötilin voitot voisivat olla hyvin eri suuruisia eri tuloluokissa. Edellä mainittu voisi johtaa tuloerojen kasvuun eri tuloryhmien kesken.

Suomen Sosiaalidemokraattisen Puolueen eduskuntavaaliohjelma (2023) kritisoi Suomessa käytävää uusliberalistista talouspoliittista retoriikkaa, jossa leikkaaminen nähdään ainoana vaihtoehtona. SDP käyttää ohjelmassaan hyvinvointivaltion termiä ja kertoo tavoitteekseen hyvinvointivaltion pelastamisen. Myös SDP:n vaaliohjelmassa kerrotaan erääksi talouspoliittiseksi tavoitteeksi säästämisen ja säästöjä haetaan esimerkiksi valtion tilapolitiikan kehittämisellä sekä yritystukien leikkaamisella. Verraten aiemmin esitetyn Kansallisen Kokoomuksen vaaliohjelman tavoitteisiin Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue tavoittelee verotusjärjestelmän progressiivisuuden kehittämistä siten, että verotus kiristyisi suurituloisten kohdalla. (Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue 2023.)

Suomen Keskustan eduskuntavaaliohjelmassa (2023) käytetään termiä hyvinvointiyhteiskunta hyvinvointivaltion sijaan. Vaaliohjelman talouspoliittiset ja tulonjakoon liittyvät tavoitteet koskevat lapsiperheitä, yksinasuvia ja yrittäjiä. Vaaliohjelmassa luvataan, ettei yrittäjien verotusta kiristetä ja tavoitellaan lapsiperheille korotusta lapsilisään sekä yksinasuville korotusta kotitalousvähennykseen. (Suomen Keskusta 2023.) Lapsiperheköyhyyden tiedetään olevan kasvussa, joten lapsilisän euromääräinen korotus voisi auttaa tuloerojen tasaamisessa. Kotitalousvähennys hyödyttää suhteessa eniten suurituloisia, joten kotitalousvähennyksen korotus voisi edesauttaa tuloerojen kasvua. Toisaalta tiedetään, että yksineläjät ovat taloudellisesti muita heikommassa asemassa, joten kotitalousvähennyksen korotuksen vaikutuksia on vaikea arvioida. Keskustan talouspoliittiset linjaukset ja niiden mahdolliset vaikutukset tu-

loeroihin jäävät kaksijakoisiksi – osa toimista voisi teoriassa lisätä tuloeroja ja osa toisaalta kaventaa tuloeroja.

Vihreän Liiton vuoden 2023 eduskuntavaaliohjelmassa tulonjakoon ja tuloeroihin liittyvät tavoitteet on ilmoitettu selkeästi. Ohjelmassa ilmaistaan suoraan, että puolueen tavoitteena on uudistaa verotusta siten, että se kaventaa varallisuus- ja tuloeroja. Ohjelmassa kerrotaan tavoitteeksi verotusjärjestelmän painopisteen muuttamisen työnteon verottamisesta kohti varallisuuden verottamista. Lisäksi puolue kuvaa ohjelmassaan kriittistä suhtautumista valtion maksamiin yritystukiin. (Vihreä Liitto 2023.) Vihreiden ohjelman perusteella vaikuttaa siltä, että puolueella on selkeä näkemys siitä, kuinka tuloeroja tulisi kaventaa.

Perussuomalaiset eivät julkaisseet vuoden 2023 eduskuntavaaleja varten erillistä ohjelmaa, joten tarkastelen puolueen ”Talouspoliittinen ohjelma 2023”- asiakirjaa. Talouspoliittisessa ohjelmassaan Perussuomalaiset ilmaisevat tavoitteikseen ansiotulojen verotuksen keventämisen sekä asumistuen ja ansiosidonnaisen työttömyysturvan leikkaamisen (Perussuomalaiset 2023, 4). Ansiotuloverotuksen keventäminen saattaa edesauttaa tuloerojen kasvua. Asumistuen ja työttömyysturvan leikkauksien suoraviivaisesta vaikutuksesta tuloeroihin on vaikeampi lausua ennustetta. Köyhyyttä ja eriarvoisuutta ne ainakin voisivat lisätä, sillä Suomi on toistuvasti saanut huomautuksia heikosta sosiaaliturvan tasostaan. Yhteenvetona voidaan todeta, että Perussuomalaisten talouspoliittiset linjaukset kallistuvat enemmän tuloeroja todennäköisesti kasvattaviksi kuin kaventaviksi.

Yhteenvetona sanottakoon, että puolueiden ohjelmien perusteella kaikilla viidellä suurimmalla puolueella on yhteinen näkemys siitä, että julkisessa taloudessa leikkauksia tai säästöjä on tehtävä. Puolueiden erot syntyvätkin siitä, mihin nämä leikkaukset kohdistetaan ja millaisin keinoin julkista taloutta pyritään parantamaan. Ohjelmien perusteella Kokoomuksella ja Perussuomalaisilla on yhteinen tahtotila siitä, että ansiotuloverotusta tulisi keventää. Ansiotuloverotuksen keventäminen saattaa ruokkia tuloerojen kasvua. Toisaalta tiedetään, että pääomatulot ovat ansiotuloja merkittävämmässä roolissa tuloerojen kasvussa (Fränti-Mäki 2019, 8–9). Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue puolestaan tavoittelee verotuksen progressiivisuuden kehittämistä. Verotuksen progressiivisuuden tiedetään voivan hillitä tuloerojen kasvua (OECD 2011, 39–40). Katsauksen perusteella puolueista Kokoomuksen ja Perus-

suomalaisten tulonjakoasenteet ovat siis eniten suurien tuloerojen puolella. Keskusta näyttäisi sijoittuvan keskivaiheille, sillä sen ilmoittamat tavoitteet sekä mahdollisesti suosisivat että hillitsisivät tuloerojen kasvua. SDP:n talouspoliittiset linjaukset vaikuttaisivat olevan pienten tuloerojen kannalla. Vihreät on viidestä suurimmasta puolueesta kuitenkin ainoa, joka ilmaisee selkeästi tavoitteekseen tulo- ja varallisuuserojen vähentämisen ja siihen liittyvät tavoitteensa.

2.3 Äänestyskäyttäytymisen muutokset

Suomalaisten äänestyskäyttäytyminen on muuttanut luonnettaan vuosikymmenten aikana merkittävästi. Kauas on tultu niistä ajoista, jolloin poliittista keskustelua dominoi lännen ja idän välinen kamppailu kylmän sodan aikana. Myös puoluekenttä on kokenut suuren muodonmuutoksen, kun vanhat suuret puolueet ovat saaneet pienpuolueista kilpailijoita rinnalleen ja hävinneet ääniään niille. Toisaalta vuoden 2023 eduskuntavaalien tuloksen perusteella näyttää siltä, että vanhemmat suuret puolueet eli Kokoomus ja SDP ovat kasvattaneet suosiotaan pienempien puolueiden kustannuksella. Eduskuntavaalien voittajaksi nousi Kokoomus 20,8 prosentin kannatuksella, toiseksi nousi muihin suurimpiin puolueisiin verrattuna nuorempi puolue eli Perussuomalaiset (20,1 %) ja kolmanneksi suurimman äänimäärän keräsi SDP (19,9 %) (Tilastokeskus 2023).

Äänestyskäyttäytymistä tutkineen yhteiskuntatieteiden tohtori Hanna Willman-livarisen mukaan talouspolitiikkaan ja tulonjakoon liittyvissä kysymyksissä suurimmat puolueet ovat kuitenkin säilyneet melko samankaltaisina. Oikeistopuolueiksi suurimmista puolueista luetaan yleensä Kansallinen Kokoomus ja osin Keskusta. Vasemmistopuolueiksi luokitellaan käsittelemistäni puolueista Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue, Vihreät ja Perussuomalaiset. (Willman-livarinen 2023, 83.) Puolueiden vuoden 2023 eduskuntavaaliohjelmien perusteella väittäisin kuitenkin Perussuomalaisten tulonjakoon liittyvien linjauksien kallistuvan enemmän oikealle kuin vasemmalle.

Äänestyskäyttäytymisen muutokset ovat aiheuttaneet ennakoimattomuutta suomalaisten puoluekannatukseen sekä maailmanpoliittisten että suomalaisen yhteiskunnan muutosten myötä. Maailman kahtiajakautuneisuuden loppu Neuvostoliiton hajotessa 1990-luvulla ja markkinoiden ja pääoman vapauttamiset 1980-luvulla vaikuttivat myös Suomen poliittiseen

kenttään, poliittisiin ideologioihin ja kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen. Aiempi hyvinvointivaltiopuhe muuttui retoriikaksi koskien Suomen kilpailukykyä (Kantola 2006, 156–157). Kilpailukyky-käsitteen käyttö alkoi Suomen poliittisella kentällä 80-luvulla ja käsitteen käyttö yleistyi hallitusohjelmissa 90-luvulta lähtien (em. 156–157). Kilpailukyky-termiä on Anu Kantolan mukaan käytetty perusteena mitä moninaisempien poliittisten toimenpiteiden hyväksyttämiseksi, esimerkkinä verotuksen kehittäminen. Kantolan mukaan kilpailukyky otettiin talouspolitiikan keskeiseksi perustaksi, jota palvelemaan muut poliittiset toimet tuli rakentaa. (Kantola 2006, 165–167.)

Kilpailukyky-termiä on käytetty erityisesti oikeistopuolueiksi miellettyjen puolueiden toimesta. Retoriikka koskien Suomen kilpailukykyä oli omiaan oikeuttamaan uudistuksia talous- ja finanssipolitiikkaan, kuten esimerkiksi pääomaverotuksen keventämistä, joka vaikutti varallisuus- ja tuloerojen kasvuun. Lisäksi yhteiskuntaluokan merkityksen muuttuminen, muuttunut luokkatietoisuus, suomalaisten keskiluokkaistuminen ja äänestyskäyttäytymisen henkilöityminen ovat tekijöitä, jotka ovat lisänneet äänestyskäyttäytymisen ennakoimattomuutta. Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella puoluekannatukseen liittyviä trendejä ja niiden kehityskulkuja liittyen hyvinvointivaltiota koskeviin asenteisiin.

Erkki Karvonen on käsitellyt politiikan henkilöitymistä ja ”julkkistumista” sekä median aiempaa intensiivisempää suhdetta politiikkaan. Poliitiikan henkilöitymisellä ja ”julkkistumisella” viitataan siihen, että poliitikkoja esitetään mediassa ”viihdejulkisten” tavoin. (Karvonen 2008, 30–31.) Karvosen kuvaamalla politiikan henkilöitymisellä on varmasti osansa ihmisten muuttuneeseen äänestyskäyttäytymiseen. Poliitikkojen ”julkkistuminen” muuttaa tapaa, jolla poliitikot nähdään. Karvosen mukaan elämme mielikuvayhteiskunnassa, jossa markkinalogiikalla on keskeinen rooli. Karvonen vertaa poliitikkojen ja puolueiden imagoja tuotteiden myyntipakkauksiin -pakkaus on erilainen, mutta sisältö on sama. Edellä mainitulla mielikuvala viitataan suurten poliittisten puolueiden samankaltaistumiseen ja sisällöllisten erojen vähenemiseen. (Karvonen 1999, 31–34.)

Suurien puolueiden samankaltaistumisen taustalla voidaan myös nähdä olevan keskiluokan kasvu eli Suomen ”keskiluokkaistuminen”. Keskiluokan määritelmästä riippumatta on kuitenkin selvää, että keskiluokka on suurin yhteiskuntaluokka Suomessa. EVAn raportin mu-

kaan vuonna 2016 suomalaisista 3,7 miljoonaa eli 68 % kuului keskiluokkaan. EVA määrittelee keskiluokkaisuuden OECD:n määritelmän mukaan tuloista riippuvaksi tekijäksi siten, että keskiluokkaan kuuluvan henkilön tulot ovat alle 200 prosenttia, mutta yli 75 prosenttia mediaanitulosta. EVAn määritelmässä keskiluokka jaetaan lisäksi kolmeen alaluokkaan, joita ovat alemmat keskituloiset, keskimmäiset keskituloiset ja ylemmät keskituloiset. Suurin osa suomalaisista lukeutuu alemmat keskituloiset -luokkaan. (EVA 2018, 4–5.) Keskiluokkaistumisen lisäksi suomalaisten luokkasamaistuminen voidaan nähdä äänestyskäyttäytymiseen vaikuttavana tekijänä. Suurin osa työläisistä, yrittäjistä ja opiskelijoista samaistuu keskiluokkaan (Blom ym. 2012, 8).

Nykypäivän Suomessa yhteiskuntaluokka ei enää ole yhtä voimakkaasti poliittista suuntautumista määrittävä tekijä kuin ennen ja luokan ja poliittisen kannatuksen välinen suhde on heikentynyt. Ihmiset eivät enää samassa mittaluokassa äänestä omien etujensa mukaan siten, että maaseudulla asuvat äänestäisivät aina Keskustaa ja suurituloiset oikeistopuolueita (Willman-livarinen 2023, 82–83). Toisaalta tulot näyttävät selittävän puoluekannatuksen välistä yhteyttä merkittävästi. Kansallinen Kokoomuksen äänestäjistä 38 % kuuluu suurituloisimpien tuloviidennekseen, verrattuna Vasemmistoliittoon, jonka äänestäjistä suurimpaan tuloviidennekseen kuuluu 12 %. Perussuomalaisten äänestäjistä 17 % kuuluu ylimpään tuloviidennekseen. (Blom ym. 2012, 26.)

Tiedetään, että nuoret alle 35-vuotiaat äänestävät vanhempia ikäluokkia liikkuvammin. Naiset puolestaan äänestävät miehiä enemmän eduskuntavaaleissa. Liikkuvien äänestäjien määrä on tasaisessa kasvussa kaikissa ikäluokissa tarkasteltuna. (Isotalo, Theodora, Schoultz & Söderlund 2019, 7, 11–12.) Kokonaan äänestämättä jättävät useimmiten nuoret sekä opiskelijat ja matalasti kouluttautuneet henkilöt (Blom, Kankainen & Melin 2012, 16). Kokonaisuudessaan myös äänestysaktiivisuus eduskuntavaaleissa on ollut laskussa 1980-luvulta lähtien (SVT 2005).

2.4 Puoluekannatuksen yhteys tulonjakoasenteisiin

Sukupuoli ja puoluekannatus ovat iän ja koulutuksen lisäksi tekijöitä, joilla on vaikutusta vastaajien tuloeroasenteisiin (EVA 2021). Tässä työssä keskityn tarkastelemaan puoluekannatuksen ja sukupuolen vaikutuksia tuloeroasenteisiin.

Tulo- ja varallisuuseroja on kritisoitu myös siksi, että niiden katsotaan lisäävän varakkaiden ihmisten poliittista vaikutusvaltaa (Riihelä & Tuomola 2022, 41). Varsinkin niin sanotun varakkaimman eliitin huipun poliittinen vaikutusvalta on suhteellisen merkittävää. Tiedetään, että suurituloiset henkilöt äänestävät todennäköisemmin oikeistopuolueita (Kauppinen, Wass & Kantola 2022, 79). Tämä on ymmärrettävää, sillä oikeistopuolueiden talouspoliittiset linjaukset ovat yleensä suurituloisille edullisia. Toisaalta tiedetään, että suurituloiset eivät ole homogeeninen ryhmä, vaan aivan kuten muidenkin tuloluokkien sisällä, myös suurituloisten äänestyskäyttäytymisessä on hajontaa (Kauppinen, Wass & Kantola 2022, 80–82). Suomen kontekstissa suurituloiset pääosin kannattavat hyvinvointivaltion mallia, mutta ovat erimielisiä sen rahoitukseen liittyvistä kysymyksistä (em. 2022, 80–82). Suurituloiset ovat tärkeä ryhmä hyvinvointivaltion tulevaisuutta ja eriarvoistumiskehitystä ajatellen, sillä tulonsiirtojen kautta suurituloiset ovat suuressa roolissa palveluiden rahoittajina (Kauppinen, Wass & Kantola 2022, 79).

Eriarvoisuuden ja politiikan välillä näyttää Jason Furmanin ja Joseph E. Stiglitzin (1998, 11) mukaan vallitseva paradoksi. Kuznetin mukaan yhteiskunnallinen eriarvoisuus johtaa vähäisempään verotukseen, joka puolestaan voi hidastaa taloudellista kasvua. Edellä mainittu johdetaan siitä, että matalan verotuksen tiedetään vaikuttavan negatiivisesti taloudelliseen kehitykseen (Furman & Stiglitz 1998, 11). Tuloerojen kasvun tiedetään myös vaikuttavan negatiivisesti erityisesti köyhien ihmisten poliittiseen osallistumiseen ja lisäävän suurituloisten henkilöiden poliittista valtaa (Kyung 2016, 54).

Puoluekannatuksen ja tulonjakoasenteiden välille ei voida kuitenkaan vetää yksiselitteisiä yhteyksiä. Kuten tutkielmassa on aiemmin käsitelty, äänestyskäyttäytyminen Suomessa on muuttunut paljon viimeisten vuosikymmenien aikana. Niin sanottujen liikkuvien äänestäjien määrä on kasvanut ja yhteiskuntaluokan merkitys muuttunut. Suuri osa suomalaisista myös kuuluu keskiluokkaan ja samaistuu siihen. Tiedetään kuitenkin, että vasemmistopuolueiksi

mielleyt puolueet, kuten tutkielmissani SDP ja Vihreät ajavat progressiivista verotusta ja tasisempaa tulonjakoa yhteiskuntaan. Oikeistopuolueiksi mielleyt puolueet, kuten tutkielmissani Kansallinen Kokoomus, Perussuomalaiset ja Suomen Keskusta tavoittelevat vähemmän tasaavaa tulonjakopolitiikkaa. Hyvinvointivaltion tulonjaon trendien näkökulmasta tarkasteltuna onkin mielenkiintoista tutkia, millainen yhteys puoluekannatuksella on tuloeroasenteisiin nykypäivän Suomessa.

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa käsittelen tutkimuksen aineistoa, tutkimuskysymystä, tutkimusmenetelmää ja eettisiä kysymyksiä tutkimukseen liittyen.

3.1 Tutkimusaineisto

Tutkielman aineistona toimii vuoden 2019 International Social Survey Programme (ISSP) - tutkimuksen Suomen aineisto, jonka pääteemana on taloudellinen eriarvoisuus. Kyselylomakkeessa kartoitetaan suomalaisten mielipiteitä tuloeroista. Lisäksi tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, kuinka hyväksyttävänä kyselyyn vastanneet erilaisia yhteiskunnallisia eroja pitävät (ISSP 2019.) International Social Survey Programme eli ISSP on vuosittain toteutettava kansainvälinen yhteiskuntatieteellinen vertaileva tutkimus, jota on toteutettu vuodesta 1985 lähtien. Suomi liittyi mukaan tutkimukseen vuonna 2000. Tutkimuksen teema vaihtelee vuosittain ajankohtaisten yhteiskunnallisten teemojen mukaan. (Tietoarkisto n.d.a.)

Tutkimus on toteutettu Tampereen yliopiston yhteydessä toimivan Tietoarkiston toimesta. Tutkimuksen otoskoko on 2500 henkilöä, jotka on poimittu satunnaisotantaa käyttäen Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskevasta tietokannasta. (ISSP 2019.) Aineisto on ladattu Yhteiskunnallisesta tietoarkistosta eli Ailasta.

3.2 Tutkimuskysymys

Tarkoituksena tässä tutkielmassa on selvittää puoluekannatuksen yhteyttä tuloeroasenteisiin. Lisäksi tarkastellaan, onko sukupuoli merkitystä puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden yhteydessä. Tutkielman aihetta käsitellään tarkastelemalla vuoden 2019 viittä suurinta eduskuntapuoluetta, joita olivat Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue, Perussuomalaiset, Kansallinen Kokoomus, Suomen Keskusta ja Vihreä liitto.

Tutkimuskysymykseni tässä tutkimuksessa ovat seuraavanlaiset:

- Vaikuttaako puoluekannatus tuloeroasenteisiin?
- Millainen yhteys puoluekannatuksella on tuloeroasenteisiin?
- Vaikuttaako sukupuoli puoluekannatuksen yhteyteen tuloeroasenteisiin?

3.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen ja käsittelen aineistoa SPSS-tilasto-ohjelman avulla. Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii hyvin valitsemani aineiston käsittelyyn, sillä määrälliset tutkimusmenetelmät soveltuvat hyvin numeerisen tilastodatan käsittelyyn.

Kvantitatiivisia eli määrällisiä tutkimusmenetelmiä voidaan luokitella esimerkiksi sen perusteella, onko tarkastelun keskiössä yksi vai useampi muuttuja. Yhtä muuttujaa tarkasteltaessa puhutaan yhden muuttujan menetelmistä, jolloin keskitytään usein muuttujan kuvailemiseen esimerkiksi graafisin keinoin tai hajonta- tai keskilukuja ilmaisten. Kahta tai useampaa muuttujaa tarkasteltaessa puhutaan monimuuttujamenetelmistä. Monimuuttujamenetelmien valinta on riippuvainen muuttujien mittaustasosta. Tutkielmassani käyttämäni muuttujat ovat luokittelu- ja järjestysasteikollisia, joten näiden muuttujien tarkasteluun on valikoitunut ristiintaulukointi. (Tietoarkisto n.d.f.)

Aluksi kuvailen käyttämieni muuttujien jakaumia visuaalisesti havainnollistamalla. Käytän aineiston analyysimenetelminä ristiintaulukointia, elaborointia ja χ^2 - eli ”khiin neliö”-testiä. Ristiintaulukoinnilla tarkastelen puoluekannatuksen yhteyttä tuloeroasenteisiin. Testaan ristiintaulukoinnin merkitsevyyttä eli vastausten perusjoukkoon yleistettävyyttä χ^2 -testillä (Tietoarkisto n.d.d). Ristiintaulukoinnin elaboroinnilla testaan, muuttuuko mahdollinen löydetty kausaalisuhte, mikäli sitä tarkastellaan sukupuolen mukaan. Elaboroinnilla voidaan tarkentaa aiemman mahdollisesti havaitun kausaalisuhteen tarkkuutta lisäämällä analyysiin uusi tekijä (Tietoarkisto n.d.d).

3.4 Tutkimuseettiset kysymykset

Aineisto on osa valmista tutkimusta, jonka Suomen tutkimusaineiston keruun on toteuttanut Tilastokeskus. Tilastokeskus on huolehtinut kyselylomakkeen tieto-osuudessa henkilötietojen tietosuojaan liittyvistä seikoista ja vastaajan muista oikeuksista. Tietojen rekisterinpitämisestä vastaa Tietoarkisto. (ISSP 2019.) Olen ladannut käyttämäni aineiston Yhteiskunnallisesta tietoarkistosta eli Ailasta ja sitoutunut noudattamaan ohjeita koskien aineiston käsitte-

lyä. Aineiston käsittelyyn liittyen käsittelen aineistoa eettisesti, en jaa aineistoa ulkopuolisille ja tutkielmani valmistuttua poistan aineiston ja sen mahdolliset kopiot itseltäni.

Omassa tutkielmassani toimin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TNK) laatimien ”hyvän tieteellisen käytännön” (TNK 2023) - ohjeiden mukaisesti. ”Hyvän tieteellisen käytännön”- ohjeet ohjeistavat käyttäjänsä toimimaan yleisien hyväksytyjen tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti. ”Hyvän tieteellisen käytännön”- ohjeistus perustuu eurooppalaiseen tutkimuseettiseen ohjeistukseen ja se rakentuu rehellisyyden, vastuunkannon, luotettavuuden ja arvostuksen varaan. (TNK 2023, 10–12.) Osoitan työssäni arvostusta tieteentekijöille merkitsemällä käyttämäni lähdeviitteet asianmukaisella tavalla. Toimin luotettavasti ja rehellisesti kuvaamalla tutkimukseni prosessin lukijoille avoimesti ja läpinäkyvästi. Raportoin saamani tulokset mahdollisimman tarkasti ja totuudenmukaisesti. Kannan vastuuta ja ymmärrän tutkielmani vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan.

4 Tuloeroasenteet hyvinvointivaltiossa

Seuraavassa luvussa esitellään aineiston analyysin perusteella saatuja tuloksia liittyen suomalaisten tuloeroasenteisiin hyvinvointivaltiossa. Ensimmäisenä kuvaillaan tutkimuksessa käytettyjä muuttujia. Toisena tarkastellaan suomalaisten äänestyskäyttäytymistä, kolmantena suomalaisten tuloeroasenteita, neljäntenä puoluekannatuksen yhteyttä tuloeroasenteisiin ja lopuksi otetaan puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden yhteyden tarkasteluun mukaan sukupuoli selittävänä tekijänä.

4.1 Käytettyjen muuttujien kuvailu

Tässä luvussa esitellään tutkimuksessa käytetyt muuttujat. Selittäviä muuttujia ovat puoluekannatus [51] ja sukupuoli [1]. Selitettävänä muuttujina toimivat vastaajien tuloeroasenteita kuvaavat väittämät [27a], [27b], [27c] ja [27d].

Kuvio 1: frekvenssitaulukko puoluekannatuksesta

	f	%
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue (SDP)	114	11,5
Perussuomalaiset (PS)	108	10,9
Kansallinen Kokoomus (Kok.)	126	12,7
Suomen Keskusta (Kesk.)	84	8,5
Vihreä Liitto (Vihr.)	123	12,4
Yhteensä	555	56

Kuviossa 1 näemme frekvenssitaulukon puoluekannatuksesta. Selittävästä muuttujasta puoluekannatusta kuvaavassa muuttujassa [51] vastausvaihtoehtoja on ollut alun perin 11 mukaan lukien ”en osaa sanoa” ja ”en halua sanoa” – vastaukset. Aineiston käsiteltävyyden vuoksi vastausvaihtoehdot on rajattu siten, että jäljelle on jäänyt viisi suurinta puoluetta vuodelta 2019. Suurimmat puolueet vuonna 2019 ovat olleet Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue, Perussuomalaiset, Kansallinen Kokoomus, Suomen Keskusta ja Vihreä liitto (Ti-

lastokeskus 2019). ”En osaa sanoa” ja ”en halua sanoa”- vastaukset on siis koodattu pois, vaikka toisaalta tällaiset vastaukset voivat antaa tutkimuksen kannalta kiinnostavaa tietoa (Tietoarkisto n.d.c). Puoluekannatusta kuvaava muuttuja [51] on luokitteleva ja sen otoskoko on 555.

Selittävistä muuttujista toinen on vastaajien sukupuolta [1] kuvaava muuttuja. Muuttuja on dikotominen, sillä se voi saada ainoastaan kaksi arvoa (Tietoarkisto n.d.h). Sukupuolta kuvaava muuttuja [1] on binäärinen, sillä sen vastausvaihtoehdot kattavat alleen vain vaihtoehdot ”nainen” ja ”mies”. Kuviossa 2 näemme kyselyyn vastaajien sukupuolijakauman, joka vaikuttaa jakautuvan varsin tasaisesti 46,6 % miesten ja 53,4 % naisten välille. Sukupuolimuuttujan otoskoko on 991.

Kuvio 2: Vastaajien sukupuolijakauma, N=991

	N	%
Mies	462	46,6
Nainen	529	53,4

Selitettäviä muuttujia ovat vastaajien tuloeroasenteita mittaavat väittämät [27a], [27b], [27c] ja [27d]. Muuttujassa [27a] vastaajilta on kysytty Likertin asteikolla yhdestä viiteen (1=täysin samaa mieltä ja 5= täysin eri mieltä) suhtautumista seuraavaan väittämään: ”Tuloerot ovat Suomessa liian suuret”. Muuttujan [27b] väittämä edellä mainitun Likertin asteikon vastausvaihtoehdoilla on seuraavanlainen: ”Hallituksen velvollisuus on vähentää pieni- ja suurituloisten välisiä tuloeroja”. Muuttujan [27c] väittämässä on mitattu vastaajien suhtautumista seuraavaan väitteeseen: ”Hallituksen tulee turvata työttömille kohtuullinen elintaso”. Muuttujan [27d] väittämä on seuraava: ”yksityisten yritysten tulee pienentää suuripalkkaisten ja matalapalkkaisten työntekijöidensä välisiä palkkaeroja”. Aineiston käsiteltävyyden vuoksi edellä mainitut neljä väittämää on yhdistetty yhdeksi tuloeroasenteita mittaavaksi summamuuttujaksi asteikolle yhdestä kolmeen, siten että 1= kannattaa pieniä tuloeroja ja 3= kannattaa suuria tuloeroja.

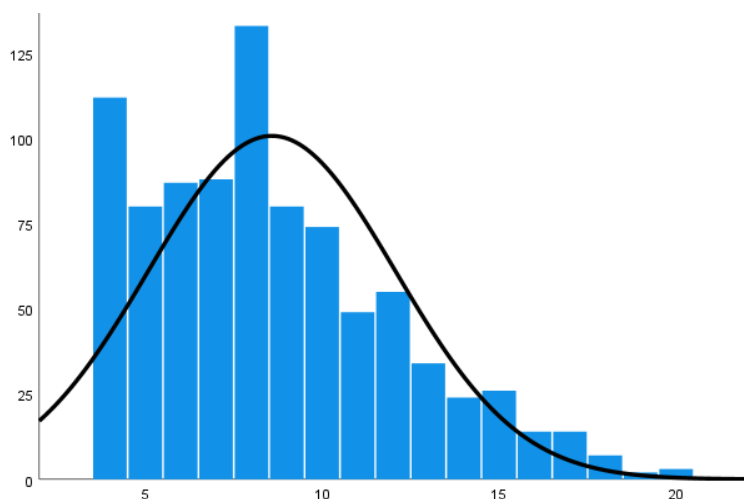
Kuvion kolme taulukossa näemme alkuperäisen jatkuvan tuloeromuuttujan tunnusluvut, joita ovat keskiarvo 8,57, keskihajonta 3,492 ja vaihteluväli 16.

Kuvio 3: alkuperäisen jatkuvan tuloeromuuttujan tunnusluvut taulukkona

keskiarvo	8,57
keskihajonta	3,492
vaihteluväli	16

Kuvion 4 taulukossa näemme alkuperäistä tuloeroasennemuuttujaa kuvaavan histogrammin.

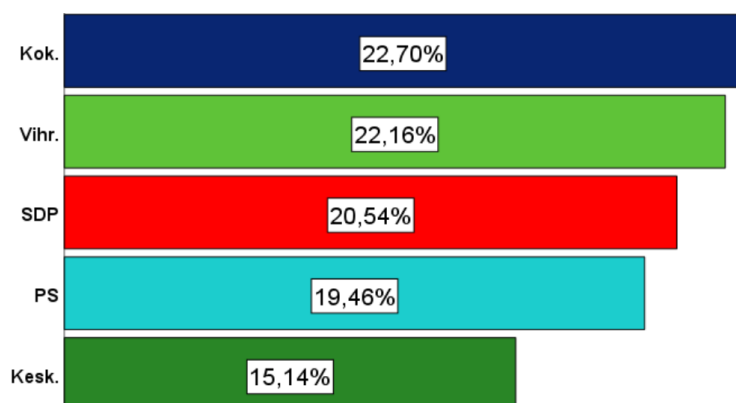
Kuvio 4: Alkuperäisen jatkuvan tuloeroasennemuuttujan histogrammi. 4= kannattaa pieniä tuloeroja ja 20= kannattaa suuria tuloeroja

4.2 Suomalaisen äänestyskäyttäytymisestä

Kuvion 5 pylväsdiagrammin avulla voimme tarkastella mitä puoluetta vastaajat ovat ilmoittaneet vuoden 2019 eduskuntavaaleissa äänestäneensä. Kuvio 5 on muodostettu muuttujasta [K51], siten että tarkastelun kohteeksi on jätetty vuoden 2019 eduskuntavaalien suurimmat puolueet. Suurimmat puolueet vuonna 2019 olivat Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, Perussuomalaiset, Kansallinen Kokoomus, Suomen Keskusta ja Vihreä liitto (Tilastokeskus 2019).

Kuvio 5: Vastaajien äänestämä puolue eduskuntavaaleissa 2019, %

Kuviosta viisi näemme, että vuonna 2019 eduskuntavaaleissa suurin osa vastaajista eli 22,7 % on ilmoittanut äänestäneensä Kansallista Kokoomusta. Seuraavaksi eniten vastaajat ovat äänestäneet Vihreää liittoa 22,16 %, kolmanneksi Suomen Sosiaalidemokraattista Puoluetta 20,54 %, neljänneksi Perussuomalaisia 19,46 % ja viidenneksi Suomen Keskustaa 15,4 %. Äänet ovat jakautuneet varsin tasaisesti puolueiden kesken lukuun ottamatta eroa vähiten ääniä saaneeseen puolueeseen eli Suomen Keskustaan.

Aineiston vastaajien ilmoittamat tulokset eroavat jonkin verran siitä, miten eduskuntavaalien äänet ovat koko kansan keskuudessa jakautuneet. Tilastokeskuksen (2019) mukaan eduskuntavaalien äänien tarkastuslaskennassa suurimmaksi puolueeksi nousi Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue 17,7 %, toiseksi Perussuomalaiset 17,5 %, kolmanneksi Kansallinen Kokoomus 17 %, neljänneksi Suomen Keskusta 13,8 % ja viidenneksi Vihreä liitto 11,5 %. Aineiston koon huomioiden tulos on ymmärrettävä. Lisäksi tutkimuskyselyiden vastausprosentit yleisesti ottaen ovat matalia ja niihin valikoituvat ihmiset eivät välttämättä luotettavasti edusta koko väestöä. Vihreän liiton tiedetään olevan suosituimpi puolue naisten keskuudessa kuin miesten. Aineistossa naisvastaajia on hieman miesvastaajia enemmän, joten tämä voi selittää Vihreän liiton suosiota.

4.3 Suomalaisten tuloeroasenteista

Suomessa suhtaudutaan tuloeroihin varsin varauksella ja kannatus matalista tuloeroista on saavuttanut laajan kannatuksen kansalaisten keskuudessa (Kallio, Kangas & Niemelä 2013, 47). Edellä mainittu on linjassa aineiston analyysini tuloksien kanssa.

Aineistossa tuloeroasenteita kuvaavat muuttujat [27a], [27b], [27c] ja [27d] kuvaavat kaikki samaa ilmiötä eli suomalaisten suhtautumista tuloeroihin. Tietoarkiston kvantitatiivisen käsikirjan mukaan (n.d.b) summamuuttujien käyttäminen on perusteltua silloin, kun useat eri kysymykset aineistossa mittaavat samaa ilmiötä eli tapauksessani vastaajien suhtautumista tuloeroihin. Usean eri kysymyksen yhdistäminen summamuuttujaksi voi myös parantaa mittarin luotettavuutta eli reliabiliteettia, kun samaa ilmiötä tarkastellaan yhden kysymyksen sijaan useamman kysymyksen avulla (Tietoarkisto n.d.b). Täten neljästä tuloeroasenteita ku-

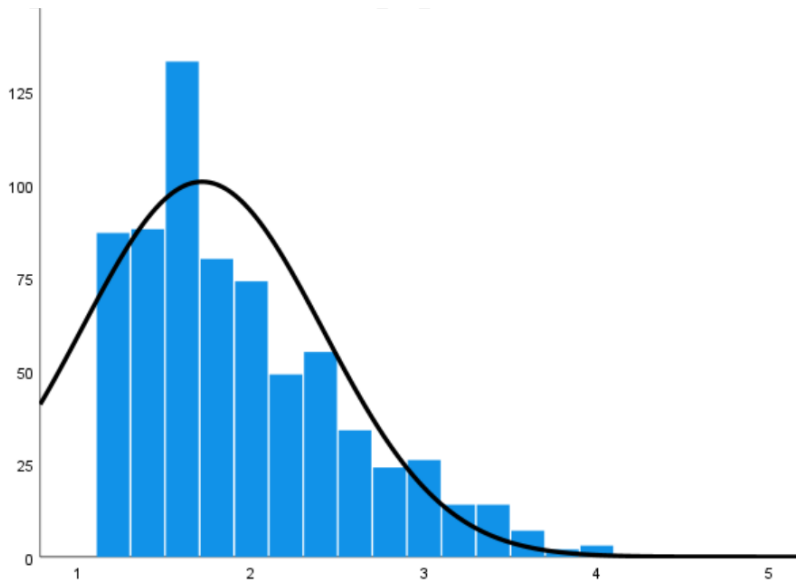
vaavasta muuttujasta on muodostettu yksi summamuuttuja. Tämä on perusteltua myös aineiston käsiteltävyyden vuoksi.

Ennen summamuuttujan luomista varmistettiin kysymysten reliabiliteetti eli se, että ne mittavat samaa ilmiötä Cronbachin alfan avulla. Cronbachin alfan avulla voidaan selvittää mittarin yhtenäisyys eli konsistentti, joka määrittää muuttujien keskinäisten korrelaatioiden ja väittämien lukumäärän avulla (Tietoarkisto n.d.g). Ensin koodattiin muuttujien ”en osaa sanoa”- vastaukset pois. Cronbachin alfan arvoksi saatiin 0,825, joten kysymysten reliabiliteettia voidaan pitää hyvänä. Tietoarkiston (n.d.g) mukaan Cronbachin alfan arvon ollessa suuri, kertoo tämä mittarin hyvästä yhtenäisyydestä.

Summamuuttujassa yhteen laskettiin neljä tuloeroja mittaavaa kysymystä, joiden vastausvaihtoehdot olivat Likertin asteikolla 1-5, joten summamuuttujan asteikoksi saatiin siis 4-20. Asteikolla 4= kannattaa pieniä tuloeroja ja 20= kannattaa suuria tuloeroja. Tulosten luennan ja aineiston käsiteltävyyden helpottamiseksi koodattiin muuttuja asteikolle 1-5.

Kuvion 6 histogrammi kuvaa suomalaisten tuloeroasenteita Likertin asteikolla yhdestä viiteen siten, että 1= kannattaa pieniä tuloeroja ja 5=kannattaa suuria tuloeroja. Kuviosta näemme, että suurin osa vastaajista sijoittuu jakauman alkupäähän yhden ja kahden välille. Vain pieni osa vastaajista sijoittuu kuvion toiseen ääripäähän eli numeroiden neljä ja viisi väliin. Tuloeroasenteita kuvaavan summamuuttujan perusteella tehdystä histogrammista voidaan siis todeta, että suurin osa vastaajista ei kannata suuria tuloeroja.

Kuvio 6: Histogrammi tuloeroasenteiden luokitellusta summamuuttujasta. 1= kannattaa pieniä tuloeroja ja 5= kannattaa suuria tuloeroja

4.4 Puoluekannatuksen yhteys tuloeroasenteisiin

Seuraavaksi tarkastellaan puoluekannatuksen yhteyttä suomalaisten tuloeroasenteisiin ristiintaulukoinnin avulla. Seuraavaksi ristiintaulukoitiin summamuuttujana luotu muuttuja, joka mittasi tuloeroasenteita puoluekannatuksen kanssa. Summamuuttuja päädyttiin kuitenkin vielä uudelleenluokittelemaan asteikolle 1-3, siten, että 1=kannattaa pieniä tuloeroja ja 3=kannattaa suuria tuloeroja. Likertin asteikon vastausvaihtoehdot 1 ja 2 on yhdistetty 1, 3= 2 ja 4 ja 5 on yhdistetty 3. Edellä mainittu siksi, että ilman uudelleen luokittelua havaintoyksiköt olisivat jääneet liian pieniksi ristiintaulukoinnissa. Puuttuva tieto koodattiin aineistossa numerolla 0. ”En osaa sanoa”- vastaukset on jo aiemmin koodattu puuttuviksi tiedoiksi.

Hypoteesini ovat:

H0: Puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden välillä ei ole riippuvuutta

H1: Puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden välillä on riippuvuus

Molemmat muuttujat voidaan ristiintaulukoida, sillä ne ovat kategorisia eli luokiteltuja muuttujia, ja niillä on riittävän isot solufrekvenssit (Tietoarkisto n.d.d). Pearsonin khiin neliön p-arvo on <0,001 eli arvo on pienempi kuin 0,05 ja täten tilastollisesti merkitsevä. Tämä siis

tukee sitä, että nollahypoteesi hylätään. Puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden välillä on selvä riippuvuus.

Kuvio 7: Vastaajien Tuloeroasenteet puoluekannatuksen mukaan %

%	SDP	PS	Kok.	Kesk.	Vihr.	Yhteensä
1=kannattaa pieniä tuloeroja (N)	81,1(86)	54,5(54)	16(19)	57,3(43)	61,7(71)	53,1(273)
2=kannattaa jossain määrin tuloeroja (N)	17,9(19)	34,3(34)	36,1(43)	30,7(23)	33(38)	30,5(157)
3=kannattaa suuria tuloeroja (N)	0,9(1)	11,1(11)	47,9(57)	12(9)	5,2(6)	16,3(84)
Yhteensä	106	99	119	75	115	514
$\chi^2=,155,059$ p-arvo= $<0,001$						

Kuviossa 7 näemme, että SDP:n kannattajat suhtautuvat kaikkein kielteisimmin suuriin tuloeroihin ja suopeimmin pieniin tuloeroihin. SDP:n äänestäjistä 81,1 % kannattaa pieniä tuloeroja ja vain 0,9 % äänestäjistä ilmoittaa kannattavansa suuria tuloeroja. Myös Vihreiden (61,7 %), Perussuomalaisten (54,5 %) ja Keskustan (57,3 %) kannattajat suhtautuvat positiivisesti pieniin tuloeroihin. Vihreiden äänestäjistä 5,2 % kannattaa suuria tuloeroja. Perussuomalaisten äänestäjistä 11,1 % ja Keskustan äänestäjistä 12,9 % kannattaa suuria tuloeroja. Kokoomuksen kannattajat erottuvat selkeästi muiden puolueiden kannattajista, sillä sen äänestäjistä lähes puolet (47,9 %) kannattaa suuria tuloeroja ja vain 16 % kannattaa pieniä tuloeroja.

4.5 Sukupuolen merkitys puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden yhteydessä

Aiemman tutkimustiedon perusteella tiedetään, että sukupuoli voi vaikuttaa puoluekannatukseen. Vuoden 2019 eduskuntavaalitutkimuksen mukaan sukupuolen yhteys puoluekanna-

tukseen jäi kuitenkin vähäiseksi. Merkillepantavaa kuitenkin oli, että vuoden 2019 eduskuntavaaleissa miehet äänestivät naisia enemmän Perussuomalaisia ja naiset puolestaan miehiä enemmän Vihreää liittoa. (FNES 2019.) Tästä syystä puoluekannatuksen yhteyttä tuloeroasenteisiin tutkiessa on perusteltua ottaa sukupuoli mukaan tarkasteluun.

Seuraavaksi tarkastellaan aiemmin löytynyttä puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden välistä riippuvuussuhdetta ja selvitetään, muuttuuko löydetty riippuvuus otettaessa sukupuoli mukaan. Edellä mainittua tarkastellaan ristiintaulukoinnin elaboroinnin avulla. Elaboroinnilla voidaan tarkentaa aiemman havaitun kausaalisuhteen tarkkuutta lisäämällä analyysiin uusi tekijä eli tässä tapauksessa sukupuoli (Tietoarkisto n.d.d). Ristiintaulukoinnin merkitsevyyttä eli vastausten perusjoukkoon yleistettävyyttä testataan ”khiin neliö” eli χ^2 -testillä (Tietoarkisto n.d.d).

Hypoteesini ovat:

H₀: Sukupuolten välillä ei ole eroa tuloeroasenteiden ja puoluekannatuksen riippuvuutta tarkasteltaessa

H₁: Sukupuolten välillä on eroa tuloeroasenteiden ja puoluekannatuksen riippuvuutta tarkasteltaessa

Elaboroinnissa molempien ryhmien Pearsonin khiin neliön arvoksi saadaan pienempi kuin 0,001 eli tulos on tilastollisesti merkitsevä. Voidaan siis sanoa, että sukupuolten välillä on eroa tuloeroasenteiden ja puoluekannatuksen riippuvuutta tarkasteltaessa.

Kuvio 8: Vastajien tuloeroasenteet puoluekannatuksen mukaan sukupuolen mukaan jaoteltuna %

	%	SDP	PS	Kok.	Kesk.	Vihr.	Yhteensä
Mies	1=kannattaa pieniä tu- loeroja(N)	79,1(34)	47,5(28)	10,4(7)	51,6(16)	51,4(18)	43,8(103)
	2=kannattaa jossain määrin tu-	20,9(20)	39(23)	26,9(18)	35,5(11)	40(14)	31,9(75)

	loeroja(N)						
	3 =kannattaa suuria tu- loeroja(N)	0(0)	13,6(8)	62,7(42)	12,9(4)	8,6(3)	24,3 (57)
	Yhteensä	43 (100)	59 (100)	67 (100)	31 (100)	35 (100)	235 (100)
	$\chi^2=93,417$ p- arvo=<0,001						
Nainen	1 =kannattaa pieniä tu- loeroja(N)	82,5 (52)	65(26)	23,1(12)	61,4(27)	66,3(53)	60,9(170)
	2 =kannattaa jossain määrin tu- loeroja(N)	15,9 (10)	27,5(11)	48,1(25)	27,3(12)	30(24)	29,4(82)
	3 =kannattaa suuria tu- loeroja(N)	1,6(1)	7,5(3)	28,8(15)	11,4(5)	3,8(3)	9,7(27)
	Yhteensä	63 (100)	40 (100)	52 (100)	44 (100)	80 (100)	279 (100)
	$\chi^2=54,993$ p- arvo=<0,001						

Taulukkoa (kuviokuva 8) tarkasteltaessa näemme, että naiset kannattavat pieniä tuloeroja miehiä enemmän. Naisista noin 61 % kannattaa pieniä tuloeroja ja miehillä vastaava luku on suunnilleen 44 %. Lisäksi pieniä ja suuria tuloeroja kannattavat naiset näyttävät kannattavan miehiä useammin vasemmistolaisiksi miellettyjä puolueita. Selvä enemmistö pieniä tuloeroja kannattavista naisista (86 %) on ilmoittanut vuoden 2019 eduskuntavaaleissa äänestäneensä Suomen Sosiaalidemokraattista Puoluetta. Pieniä tuloeroja kannattavista naisista vähiten kannatusta saa Kansallinen Kokoomus runsaalla kahdellakymmenellä prosenttiyksiköllä.

Muutoin tulokset pieniä tuloeroja kannattavien naisten keskuudessa jakautuvat varsin tasaisesti Perussuomalaisten (65 %), Suomen Keskustan (61,4 %) ja Vihreän liiton (66,3 %) välillä.

Miehistä tuloeroasenteiden janalla keskivälille sijoittuvat puolestaan näyttävät äänestävän naisia useammin vasemmistopuolueita ja eniten kannatusta saa Vihreä liitto (40 %). Jossain määrin tuloeroja kannattavista naisista puolestaan suurin osa on ilmoittanut äänestäneensä Kansallista Kokoomusta (48,1 %). Pieniä tuloeroja kannattavien miesten keskuudessa tulokset ovat samansuuntaisia naisten kanssa. Enemmistö kannattaa Suomen Sosiaalidemokraattista puoluetta (79,1 %) ja vähiten kannatusta saa Kansallinen Kokoomus (10,4 %). Kuten naisillakin, loput prosentit jakautuvat suhteellisen tasaisesti Perussuomalaisten (47,5 %), Suomen Keskustan (51,6 %) ja Vihreän liiton (51,4 %) välillä.

Kaiken kaikkiaan miehet kannattavat puoluekannatuksesta riippumatta naisia enemmän suuria tuloeroja. Miehistä noin 24 % kannattaa suuria tuloeroja ja naisilla vastaava luku on noin 10 %. Yhteenvedona sanottakoon, että suurin osa suomalaisista kannattaa pieniä tuloeroja, mutta puoluekannatus vaikuttaa mielipiteeseen. Oikeistopuolueiksi miellettyjä puolueita äänestävät kannattavat suuria tuloeroja vasemmistopuolueita äänestäneitä useammin. Lisäksi ero korostuu miesten keskuudessa.

Vuoden 2019 eduskuntavaalitutkimuksen (FNES) tulokset siitä, että miehet äänestävät naisia enemmän Perussuomalaisia ja naiset Vihreää liittoa ovat linjassa aineiston löydöksiensä kanssa. Lukumäärällisesti naisista 80 ja miehistä 35 henkilöä on ilmoittanut äänestäneensä Vihreää liittoa. Perussuomalaisia ilmoitti äänestäneensä 59 mieshenkilöä ja 40 naishenkilöä. Toki tulee huomioida se, että aineiston vastaajista hieman suurempi osa on naisia (53,4 %), joten lukumäärien vertailu antaa vain osviittaa tuloksista.

5 Johtopäätökset

Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että enemmistö suomalaisista suhtautuu suuriin tuloeroihin varauksella. Suurin osa suomalaisista myös kannattaa tuloerojen kaventamista. Puoluekannatuksen merkitys poliittisten ideologioiden ja tuloeroasenteiden taustalla näyttää olevan aiempaa ennakoimattomampaa globaalin talouden, politiikan henkilöitymisen, suomalaisten keskiluokkaistumisen ja yhteiskuntaluokan merkityksen muuttumisen seurauksena. Puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden välillä on selvä riippuvuus ja erityisesti vasemmistopuolueiksi miellettyjen puolueiden, kuten SDP:n ja Vihreiden äänestäjät suhtautuvat muita puolueita äänestäviä varauksellisemmin suuriin tuloeroihin. Keskustan ja Perussuomalaisten äänestäjät näyttävät aineiston perusteella tulevan hyvänä kakkosena pienien tuloerojen kannattajina. Kansallinen Kokoomus erottuu selkeästi muista puolueista siten, että sen äänestäjät suhtautuvat kaikkein kielteisemmin pieniin tuloeroihin ja myönteisimmin suuriin tuloeroihin.

Tuloeroasenteisiin vaikuttaa puoluekannatuksen lisäksi myös sukupuoli, ja naiset näyttävät suhtautuvan suuriin tuloeroihin miehiä kielteisemmin. Miehet suosivat suuria tuloeroja enemmän kuin naiset, riippumatta puoluekannatuksesta. Naisista noin 61 % ja miehistä 44 % kannattaa pieniä tuloeroja ja vain 24 % miehistä ja 10 % naisista kannattaa suuria tuloeroja. Suuria tuloeroja kannattavien keskuudessa sekä miehet, että naiset suosivat Kansallista Kokoomusta. Kokoomus sijoittuu vasemmisto-oikeistoakselilla oikealle ja on tunnettu erityisesti suurituloisia suosivasta talouspoliittisesta linjastaan. Tulosten perusteella miehet äänestävät naisia enemmän Perussuomalaisia ja naiset Vihreää liittoa. Kuitenkin kaikkein kriittisimmin tuloeroihin näyttävät suhtautuvan suurista puolueista Suomen Sosiaalidemokraattista puoluetta äänestävät naiset ja miehet. Tämä onkin varsin johdonmukaista, sillä SDP puolueena ajaa vasemmistolaiseksi miellettyä talouspolitiikkaa, joka pyrkii vähentämään eriarvoisuutta ja kaventamaan tuloeroja.

Vaikuttaa siltä, että uusliberalistisella yksilöllistymiskehityksellä ja kuluttajakeskeisyydellä on ollut oma roolinsa suomalaisten äänestyskäyttäytymisen muutoksessa. Tutkielman tulosten perusteella poliittisten puolueiden arvomaailman ja äänestäjien asenteiden välillä näyttää kuitenkin vallitsevan edelleen yllättävän suuri yhtäläisyys. Puolueiden talouspoliittisia ohjel-

mia vertaillaessa Vihreät vaikuttaisivat olevan eniten suurien tuloerojen kitkemisen kannalla. Kuitenkin aineiston analyysin perusteella SDP:n äänestäjät suhtautuvat Vihreiden äänestäjiä kielteisimmin suuriin tuloeroihin. Tämä vaikuttaisi viittaavan luokkaperustaiseen äänestyskäyttäytymiseen. Äänestyskäyttäytymisen ennakoitavuuden kompleksisuuden vuoksi on kuitenkin vaikeampi ennustaa suoria yhtäläisyyksiä puoluekannatuksen ja eri asenteiden, kuten tapauksessani tuloeroasenteisen välillä. Tästä syystä äänestyskäyttäytymiseen kytkeytyvien asennetrendien tutkiminen on merkityksellistä. Näin voidaan paremmin yrittää ymmärtää sen yhteiskunnallisia vaikutuksia tulevaisuudessa.

Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa nähtiin merkittävä ideologinen muutos, kun suomalaiset äänestivät aiemman vasemmistohallituksen tilalle oikeistohallituksen. Nähtäväksi jää, millaisia tulonjakoon ja tuloeroihin vaikuttavia päätöksiä uusi mahdollinen oikeistohallitus lähtee ajamaan. Tämän kandidaatin kirjoittamisajankohdan aikaan hallitustunnustelut ovat vielä kesken, mutta näyttäisi siltä, että hallitukseen olisivat lähdössä Kokoomuksen lisäksi ainakin Perussuomalaiset. Puolueiden omien ohjelmien perusteella (Kokoomus ja Perussuomalaiset) niiden talouspoliittiset tavoitteet näyttäisivät mahdollistavan hedelmällisen maaperän tuloerojen kasvulle. Tuloeroasenteiden merkitystä hyvinvointivaltion tulevaisuudessa ei sovi vähätellä. Tuloerojen kasvun ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ehkäisemiseksi tulee tehdä poliittisia valintoja, mikäli Suomi haluaa säilyttää paikkansa hyvinvointivaltiona tulevaisuudessaakin. Hyvinvointivaltion ja eriarvoisuuden näkökulmasta olisi tärkeää pohtia, kuinka hyvinvointivaltiota voitaisiin kehittää siten, että tuloeroja saataisiin vähennettyä. Millaisia muutoksia voitaisiin esimerkiksi verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmää kehittämällä saada aikaan?

Nimensä mukaisesti trendit kuvaavat yhteiskunnassa nousevia heikkoja signaaleita, joiden pidemmän ajan merkityksestä ei vielä ole täyttä varmuutta. Ehdotankin jatkotutkimusaiheeksi, että puoluekannatuksen yhteyttä suomalaisten tuloeroasenteisiin seurataan tulevaisuudessaakin. Tämä on ensiarvoisen tärkeää hyvinvointivaltion tulonjaon tulevaisuuden kannalta. On tärkeää, että hyvinvointivaltion arvot ja toiminta saavat hyväkseen suomalaisten enemmistön kannatuksen. Ilman ihmisten hyväksyntää hyvinvointivaltion legitimitetti ja demokraattinen järjestelmä rapautuvat. Kuten aiemmin mainittu, suomalaisten huoli tu-

loeroista on laskemaan päin. Indikoiko tämä sitä, että suomalaisten asenteet hyvinvointivaltiota ja sen tarkoitusta kohtaan ovat muuttumassa?

Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia, kuinka muut tekijät puoluekannatuksen lisäksi vaikuttavat tuloeroasenteisiin. Sosioekonomisten tekijöiden, kuten koulutus- ja perhetaustan merkitystä tuloeroasenteissa onkin aiemmin tutkittu. Tutkimuksen voisi laajentaa koskemaan myös muita tekijöitä. Tämän hetken trendeihin liittyen tulevaisuudessa olisi kiintoisaa tarkastella sosiaalisen median ja erityisesti TikTok-sovelluksen roolia suomalaisten äänestyskäyttäytymisessä. Vuoden 2023 eduskuntavaalien jälkeen spekuloiinkin sillä, että Perussuomalaisten aktiivinen TikTok-somealustalla toimiminen oli osasyynä puolueen hyvälle vaalitulokselle. TikTok-sovelluksen rooli eduskuntavaaleissa on myös hyvä esimerkki Karvosen (2008, 30–31) kuvaamasta politiikan ”julkistumisesta” ja henkilöitymisestä, jossa poliitikkoja seurataan ”viihdejulkisten” tavoin.

Tutkielman haasteeksi mainittakoon käytetyn aineiston kattavuus. Tutkielmassa käytetty aineisto pohjautuu kyselytutkimukseen, joka otoskoon jäädessä alle tuhanteen vastaajaan kattaa vain osan suomalaisista. Täten tutkimuksen tuloksia ei voida aukotta yleistää koskemaan koko suomalaista väestöä. Lisäksi tutkielmani rajautuu käsittelemään vain viittä suurinta puoluetta vuoden 2019 eduskuntavaaleissa. Tulokset voisivat olla hyvin erilaisia, mikäli mukaan otettaisiin kaikki olemassa olevat puolueet.

Yhteenvedona sanottakoon, että taloudellinen eriarvoisuus ja tuloerot ovat tärkeitä kysymyksiä suomalaisen hyvinvointivaltion tulevaisuutta ajatellen. Suomalaisten puoluekannatuksen ja tuloeroasenteiden välillä vallitsee riippuvuus, ja tämän takia poliittiset päätökset ovat ratkaisevassa roolissa siinä, mihin suuntaan tuloerot tulevaisuudessa kehittyvät suomalaisessa yhteiskunnassa.

Lähteet

Blom, Raimo & Kankainen, Tomi, & Melin, Harri (2012) Jakaantunut Suomi: Raportti ISSP 2009 Suomen aineistosta. Yhteiskuntatieteellisen Tietoarkiston Julkaisuja 10, 2012. Tampere: Tietoarkisto.

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/94666/jakaantunut_suomi_2012.pdf?sequence=1. Viitattu 3.4.2023.

EVA (2021) Suomalaiset eivät koe eriarvoisuutta yhtä suurena ongelmana kuin aiemmin.

<https://www.eva.fi/blog/2021/04/07/suomalaiset-eivat-koe-eriarvoisuutta-yhta-suurena-ongelmana-kuin-aiemmin/>. Viitattu 15.3.2023.

EVA (2018) Me olemme keskiluokka. [https://www.eva.fi/wp-](https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2018/05/eva_fakta_keskiluokka.pdf)

[content/uploads/2018/05/eva_fakta_keskiluokka.pdf](https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2018/05/eva_fakta_keskiluokka.pdf). Viitattu 28.3.2023.

FNES (2019) Suomen kansallinen vaalitutkimuskonsortio. Puolueiden äänestäjät.

<https://www.vaalitutkimus.fi/report/raportti/puolueiden-aanestajat/>. Viitattu 7.3.2023.

Fränti-Mäki, Petri (2019) Tuloerojen viimeaikainen kehitys Suomessa. Euro & Talous. Suomen Pankin ajankohtaisia artikkeleita taloudesta.

https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/51716/ET_analyys_17.5.2019.pdf?sequence=1. Viitattu 30.3.2023.

Furman, Jason & Stiglitz, Joseph. E. (1998) Economic consequences of income inequality. Income Inequality: Issues and Policy Options, Jackson Hole, Wyoming, Federal Reserve Bank of Kansas City, 221-263. <https://www.kansascityfed.org/documents/3574/1998-S98stiglitz.pdf>. Viitattu 29.3.2023.

Kantola, Anu & Heiskala, Risto & Luhtakallio, Eeva (toim.) (2006) Uusi jako: Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta? Helsinki: Gaudeamus.

International Social Survey Programme (ISSP) & Melin, Harri (Tampereen yliopisto): ISSP 2019: eriarvoisuus V: Suomen aineisto [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 3.0 (2020-06-16). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3431>. Viitattu 12.2.2023.

Isotalo, Veikko & Järvi, Theodora & Schoulhz von, Åsa & Söderlund, Peter (2019) Suomalainen äänestäjä 2003-2019. Vaalitutkimuskonsortio (FNS). Helsinki: Oikeusministeriö. <https://vaalit.fi/documents/1410853/4750802/Suomalainen+%C3%A4%C3%A4nest%C3%A4j%C3%A4+2003-2019.pdf/163efffe-7ba8-513c-e038-10624845b5c8/Suomalainen+%C3%A4%C3%A4nest%C3%A4j%C3%A4+2003-2019.pdf?t=1563181299000>. Viitattu 19.3.2023.

Kallio, Johanna & Kangas, Olli & Niemelä, Mikko (2013) Poliitiikan sekahaku –Mitkä asiat yhdistävät ja erottavat puolueita. Intohimo tasa-arvoon: Tuloero- ja maahanmuuttoasenteet erottavat suomalaiset muista pohjoismaalaisista. Helsinki: EVA.

Karvonen, Erkki (1999) Elämää mielikuvitusyhteiskunnassa. Imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa. Tampere: Tammer-Paino.

Karvonen, Erkki (2008) Poliitikot julkkiksina. Media & Viestintä, 2008, Vol.31 (5), 30-55. DOI: 10.23983/mv.63002. Viitattu 27.3.2023.

Kauppinen, M., Timo & Wass, Hanna & Kantola, Anu (2022) Eriarvoisuuden tila Suomessa 2022. Teoksessa Anna Rajavuori (toim.) Lompakko edellä äänestyskoppiin: suurituloisuuden yhteys puoluekannatukseen. Helsinki: Kalevi Sorsa-säätiö, 79-123.

Keskusta (2023) Keskustan eduskuntavaaliohjelma 2023. Eteenpäin! Vastuuta koko Suomesta. <https://keskusta.fi/wp-content/uploads/2023/01/Keskustan-eduskuntavaaliohjelma-2023.pdf>. Viitattu 30.3.2023.

Kokoomus (2023). Kokoomuksen eduskuntavaaliohjelma 2023. Nyt on oikea aika kääriä hihat ja ryhtyä töihin. <https://www.kokoomus.fi/kokoomuksen-eduskuntavaaliohjelma->

[2023/?gclid=Ci0KCQjww4-](https://www.gclid=Ci0KCQjww4-)

[hBhCtARI-](#)

[sAC9gR3ZvU1S1_YG7t44D_1FCAudhb9XPwqVciEv96ZKBECVuZ3TbnwA1NAaAvB8EALw_wc](#)

[B](#). Viitattu 29.3.2023.

Kyung, Joon Han (2016) Income inequality and voting for radical right-wing parties. *Electoral Studies*. Volume 42, 2016, 54-64. DOI10.1016/j.electstud.2016.02.001. Viitattu 31.3.2023.

OECD (2011) *Divided We Stand: Why Inequality Keeps Rising*. OECD Publishing.

DOI:10.1787/9789264119536-en. Viitattu 9.4.2023.

Perussuomalaiset (2023) *Perussuomalaisien talouspoliittinen ohjelma 2023*.

[https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2023/01/TalousOhjelmalso_final-](https://www.perussuomalaiset.fi/wp-content/uploads/2023/01/TalousOhjelmalso_final-01_2023.pdf)

[01_2023.pdf](#). Viitattu 29.3.2023.

Piketty, Thomas (2014) *Pääoma 2000-luvulla*. Helsinki: Into Kustannus.

Rajavuori, Anna (2022) *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2022*. Teoksessa Anna Rajavuori (toim.)

Johdanto. Helsinki: Kalevi Sorsa-säätiö, 11 – 18.

Riihelä, Marja & Tuomala, Matti (2022) *Eriarvoisuuden tila Suomessa 2022*. Teoksessa Anna

Rajavuori (toim.) *Verotuksen rooli tulo- ja varallisuuserojen taustalla*. Helsinki: Kalevi Sorsa-säätiö, 19 – 50.

Saez, Emmanuel & Zucman, Gabriel (2019) Progressive wealth taxation. *Brookings Papers on Economic Activity* 2019 (2), 437-533. DOI:10.1353/eca.2019.0017

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2005) *Eduskuntavaalit 2003*. Naisten ja miesten äänestysaktiivisuus eduskuntavaaleissa 1908 - 2003, % . Helsinki: Tilastokeskus.

https://tilastokeskus.fi/til/evaa/2003/evaa_2003_2004-05-31_tau_005.html. Viitattu

11.4.2023.

Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue (2023) SDP:n eduskuntavaaliohjelma 2023. Rohkeutta olla sinun puolellasi. <https://www.sdp.fi/eduskuntavaalit-2023/vaaliohjelma/>. Viitattu 29.3.2023.

Therborn, Göran (2014) Eriarvoisuus tappaa. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Tietoarkisto (n.d.a) International Social Survey Programme (ISSP). Saatavilla: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/aineistot/kansainvalisia-aineistosarjoja/international-social-survey-programme/>. Viitattu 11.2.2023.

Tietoarkisto (n.d.b) Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Havaintoaineistojen käsittely. Summamuuttuja. Tampere: Tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/summamuuttujat/summamuuttuja/>. Viitattu 15.2.2023.

Tietoarkisto (n.d.c) Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Havaintoaineistojen käsittely. Puuttuvat havainnot. Tampere: Tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/puuttuvat/puuttuvat/>. Viitattu 15.2.2023.

Tietoarkisto (n.d.d) Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Perustavat analyysimenetelmät. Ristiintaulukointi. Tampere: Tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi/>. Viitattu 15.2.2023.

Tietoarkisto (n.d.e) Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Monimuuttujamenetelmät. Regressioanalyysi. Tampere: Tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/regressio/analyysi/>. Viitattu 15.2.2023.

Tietoarkisto (n.d.f) Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Perustavat analyysimenetelmät. Menetelmien tyyppejä ja soveltuvan menetelmän valinta. Tampere: Tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/menetelma/menetelmatyypit/>.

Viitattu 30.3.2023.

Tietoarkisto (n.d.g) Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Mittaaminen: Mittarin luotettavuus. Tampere: Tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/mittaaminen/luotettavuus/>.

Viitattu 3.3.2023.

Tietoarkisto (n.d.h) Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Mittaaminen: Muuttujien ominaisuudet. Tampere: Tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/mittaaminen/ominaisuudet/>.

Viitattu 23.3.2023.

Tilastokeskus (2019) Eduskuntavaalit 2019, tarkastuslaskennan tulos. 24.4.2019. Helsinki: Tilastokeskus. https://www.stat.fi/til/evaa/2019/evaa_2019_2019-04-24_tie_001_fi.html. Viitattu 2.3.2023.

Tilastokeskus (2021) Tuloerojen kehitys Suomessa - tuloerot kasvoivat vuonna 2021. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/julkaisu/clbks9mb7xzkn0bumw1pbcgc6>. Viitattu 14.2.2023.

Tilastokeskus (n.d.) Gini-kerroin. Helsinki: Tilastokeskus.

https://www.stat.fi/meta/kas/gini_kerroin.html. Viitattu 22.3.2023.

Tilastokeskus (2023) Eduskuntavaalit. Eduskuntavaalit 2023, tarkastuslaskennan tulos. Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8lkinf9pwt30cvz5uvtgprk>. Viitattu: 15.4.2023.

Tuomala, Matti (2020) Markkinat, valtio & eriarvoisuus. Vastapaino: Tampere.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TNK) (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023.

Helsinki: TNK. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Viitattu 28.3.2023.

Törmälehto, Veli-Matti (2018) Varallisuuserot kasvussa, tuloerot vakaat? Helsinki: Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2018/varallisuuserot-kavussa-tuloerot-vakaat/>. Viitattu 14.2.2023.

Valtioneuvosto (2019) Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019: Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Helsinki: Valtioneuvosto, Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 14.2.2023.

Vihreä Liitto (2023) Vihreiden eduskuntavaaliohjelma 2023. Suojele elämää. https://www.vihreat.fi/wp-content/uploads/2023/02/Vihrea%CC%88t_eduskuntavaaliohjelma_2023_final.pdf. Viitattu 30.3.2023.

Wilkinson, Richard & Pickett, Kate (2011) Tasa-arvo ja hyvinvointi: Miksi pienet tuloerot koi-
tuvat kaikkien hyväksi? Helsinki: HS-kirjat.

Willman-livarinen, Hanna (2023) Satunnainen äänestäjä. Äänestämisen psykologia. Kerava: Miratio.